دروغجن
ناول
ليکوال: آیزاک اسیموف
ژباړه: میراحمد یاد

دروغجن

(ناول)

لیکوال : آیزاک اسیموف

ژباړه میراحمد یاد

ډالۍ

د خوشبو د خوب خوشبو ته !

ياد

(الفرد لانینګ) په لړزېدونکو ګوتو سګرټ روښانه کړ، تورې او سپینې وروځې یې د خبرو په وخت ښکته پورته کېدې.

– هغه فکرونه ډېر ښه لولي ! خدایزه ولې؟

ریاضي پوه (پیټر باګرټ) ته یې وکتل:

– ښه نو ؟

باګرت خپل سر په دواړو لاسونو نیولای و... ویې ویل:

– دا دري ځلو ښښتم (ماډل) دی چې جوړوو یې لانینګ نور ټول یې بیخي سم وو.

دریم کس تندی راځوړند کړی و، په مېز ناست و، دا (میلټن آش) نومېده او د روبوټ جوړولو د شرکت تر ټولو ځوان مامور و، ده پر خپل ځان او مقام فخر کاوه:

– باګرت ته زما خبره واوره ! له پېله تر د نصب کولو په ټولې پروسې کې هېڅ تیروتنه نه ده شوې، زه ددې تضمین درکوم.

د باګرت په پېړو شونډو موسکا خپره شوه:

– ته یې تضمین راکوې؟ که د ته نصب او مونتاژ د ټول لاین (جریان) تظمین راکوې، زه به ستا د ترفیع وړاندیز

هم وکړم. د پوزیترونیک مغزو جوړول **۷۵۲۳۷** عملیو ته اړتیا لري. هره عملیه له یوه تر پنځه سوو فکترونو پورې تړلې وی، که یوه کې یې هم ښکاره تیروتنه وشي ماغزه خرابیږی ... آش صیب دا ارقام مې له خپلو معلوماتي دوسیو درکړل.

میلټن آش په فکر کې شو، ځواب ورکولو ته یې چې ځان جواړوه، په دې وخت کې د څلورم کس غږ شو چې ویل یې:

– که تاسو همداسې یو بل سره پړه کوئ او خبرې ورته کوئ، ښه به دا وي چې زه درته دا ځای پرېږدم.

(سوسن کالوین) د کالیو لمن جوړه کړه، رنګ وهلې شونډې یې راټولې کړې او ویې ویل:

– موږ له داسې یوه روبوټ سره مخ یو چې د انسان افکار لولي، زما په نظر د پېښې لامل باید پیدا کړو، دا په دې نه کیږي چې زه دې تا ملامتوم او ته ما ...

لانینګ وویل:

– ته رښتیا وایې ډاکټر کالوین.

ناڅاپه یې په ترخه لهجه ورزیاته کړه

- هر څه همدلته راڅول دي، موږ پوزيټروني ماغزه جوړ کړي، چې کولای شي فکري څپې را واخلي او تعبير يې کړي. نه پوهيږم دا څنګه چل شو، که علت يې پيدا کړو، دا په تيرو څو لسيزو کې د روبوټونو په برخه کې تر ټولو مهمه لاسته راوړنه ده، چې موږ کړې، موږ يې علت نه دی پيدا کړی او بايد پيدا يې کړو. پوه شوئ؟

باګرت پوښتنه وکړه:

- زه يو وړانديز کولای شم؟
- مهرباني!
- د يوه رياضي پوه په توګه وايم، چې کومه ستره تيروتنه شوې ده، زه وايم تر څو چې مو دا ستونزه نه وي هواره کړې د (آر بي ۴۳) کيسه به پرېږدو، حتی له نورو غړو به يې هم پټه کړو، کوم اداري ريسان چې خبر دي ورته به ووايو چې دا ستونزه په هېڅ صورت نه حل کيږي.

ډاکټر کالوين وويل:

- باګريت ښه وايي، که د ستونزې خبره خپره شوه، د ربوټونو ضد کيسو ته به لمن ووهل شي او ټوله پروسه به تر پوښتنې لاندې راشي.

لارینګ سګرټ ته کش ورکړ او سر یې د منلو په اشاره وخوځاوه، آش ته یې مخ کړ او ورته کړه یې:

– په لومړي ځل چې دې د فکر لوستلو خبره وکړه یوازې وې کنه؟ تا لکه چې ویلي وو؟

– زه بیا هم وایم چې یوازې وم او ډیر ویریدلی وم. د (آر بي ۴۳) روبوټ نصب چې ختم شو نو اول یې لاندې ماته راولیږه (ابرمان) نه و، څه شي پسې د باندې وتی و. ما روبوټ واخیست او د ازمایښت خونې ته مې یوور، اول مې پام نه و، ماسره یې ډېرې ښې او منطقي خبرې وکړې، نیمایي لارې کې مې پام شو، چې کله مې ورسره خبرې نه وې کړې، ډیر فکر مې وکړ، یوازې روبوټ ته مې کتلي وو... هغه زما په هدف پوه شو او ما سره په لاره روان شو.

سوسن کالوین په فکر کې ډوبه شوه، بیا یې سترګو ته ځیر شوه او ویې ویل:

– فکر کوم، موږ لکه چې عادت شوي یو چې خپل افکار پټ وساتو.

لانینګ په وارخطایۍ وویل:

– ښه نو... بیا خو یوازې موږ څلور کسه پوهیږو کنه؟ موږ باید د یوه پلان له مخې کار وکړو، آش زه وایم ته د نصب کرښه (خط مونتاژ) له اوله تر اخره ټوله یو ځل بیا وګوره او هغه ټول عملیات یاداشت که چې د تیروتنې امکان پکې وي.

– آش غلي وویل، ډیر اوږد کار دی.

– هوته باید په دې کار کې له هغو ټولو خلکو ګټه پورته کړې چې کار یې درسره کاوه، یو نفر هم مه رخصتوه، مهمه نه ده چې دا کار څومره اوږد دی، خو خلک باید پوه نشي چې ته دا کار ولې کوې؟ اورې؟

ځوان تخنیککر غلي وخندل:

– سمه ده، خو سخت کار دی.

لانینګ خپله څوکۍ کالوین ته تاوه کړه او ویې ویل:

– ته له یوې بلې لارې د دې کار کو شش وکه، ته د روبوټونو د اروا پوهنې متخصصه یې، د روبوټ په اړه بیا ځلي مطالعه پیل کړې او له اخره بېرته سر ته لاړه شې، په دې ځان پوه کړه چې هغه افکار څنګه لولي او بیا ورپسې ځي. وګوره چې (تلو پاتیک) قوت کې یې څومره زیات شوی دی او حواسو یې څه صدمه لیدلې ده؟ پوهه شوې؟

د ډاکټر کالوین جواب ته په تمه نشو او پسې زیاته یې کړه:

- زه کارونه منظموم، بیا ټول معلومات او ترلاسه شوي ریاضیکي محاسبات هم ارزیابي کوم. باګرت به هم راسره پکې مرسته وکړي.

آش له څوکۍ راولاړ شو، په ښکلې او ځوانه څېره یې خندا خپره وه، ویې ویل:

- ښه زه به خپل کار شروع کم، ځکه زما کار تر ټولو ډېر دی، دې ځای نه سیده کار ته ځم.

ډاکټرې کالوین په خپل نظر بدرګه کړ، په لیدو کې بیخي ور ورکه شوه، په دې وخت کې لانینګ ورغبرګ کړ:

- ډاکټر کالوین، ته پورته ځې چې (آر بي ۴۳) ووینې؟

هېڅ ځواب یې ورنه کړ.

سوسن کالوین چې راننوته آر بي ۴۳ خپلې فتو الکتریکي سترګې له کتابه راپورته کړې او ودرېد. کالوین په دروازه هغه لویه لوحه راوځړوله چې پرې لیکلي وو (ننوتل منع دي)، بیا روبوټ ته نږدې شوه:

– ما درته د سوپر اتمي موټرونو په اړه ځو کتابونه راوړي دی (هربي) ګورې یې؟

هر بي، آر بي ۳۴ډوله ربوټ ته ورکول شوی نوم و.، کتابونه یې واخیستل د یوه عنوان ته یې وکتل:

– ه، هم، (د سوپر اتوم تیوري)

د کتابونو پاڼې یې اړولې ویې ویل:

– ډاکټر کالوین کښېنه، دا یو ځو دقیقې وخت نیسي.

اروا پوهه ډاکټره کېناسته او هربي ته یې کتل، هر بي تر میز هاخوا ناست و او کتابونه یې زر زر لوستل.

له نیم ساعت وروسته یې کتابونه څنګ ته کړل:

– زه پوهیږم چې دا کتابونه دې ولې راوړي دی.

ډاکټر کالوین خفه شوه:

– هربي، زه پوهیدم، تاسره کار کول سخت دي، ته هر وخت مانه یو ګام مخکې یې.
– دا کتابونه هم همداسې دي، پوهیږې هېڅ مې نه خوښیږي. ځکه هېڅ په زړه پورې موضوع پکې نشته، ستاسو پوهه یوازې لږ معلومات او ځو لنډې تیوری

دي، هيڅ په لوستلو نه ارزي. ماته ستا افکار په زړه پورې دي، ځکه تا د متقابل تاثیر، تحرک او احساساتو په اړه زده کړې کړي.

ډاکټرې کالوین غلي وويل:

– زه پوهه شوم.

روبوټ زياته کړه:

– زه فکرونه لولم، نه پوهيږم څومره ژور دي، زه هر څه سم نشم درک کولای، ځکه زما فکر هم يو څه هغو ته ورته دی، خو کوشش کوم، ستا کيسې راسره مرسته کوي چې درک مې نور هم ښه شي.
– هو خو زه ويريږم، که کومه احساساتي کيسه ولولې هسې نه چې هغه افکار هم زموږ د افکارو غوندې بې رنګه او تياره وي.

د ډاکټر کالوين رنګ سور شو، ځان سره يې وويل:

– دا لکه چې پوه دی.

د هربي ټيټ غږ يې واورېد:

– هو زه پوهیږم ډاکټر کالوین، ته تل د هغه په فکر کې ډوبه یې، نو زه څنګه پوه نه شم؟

د ډاکټرې کالوین رنګ ژیړ شو:

– چا ... ته خو به دې ویلي نه وي؟
– نه ، هیچا را نه پوښتنه نه ده کړې.
– ښه ته څه فکر کوې؟ تا ته لکه چې زه ښه کم عقله ښکارم.
– نه ... نو دا خو طبیعي احساس دی.
– کېدای شي همدا طبیعي یې زما کم عقلتوب وي، ځکه زه بد رنګه یم.
– که یوازې فزیکي او بدني ښایست یادوې؛ نو زه قضاوت نشم کولای، زه پوهیږم چې نور ښایستونه هم شته.
– زه خو زړه هم یم.
– لا خو د څلویښتو شوې نه یې.
– هو د اته دیرش کالو یم، خو مخ مې سم د شپېته کلنو خلکو غوندې غونج شوی دی، هغه له پنځه دیرشو کالو هم کم دی، اوس هم ډیر ځوان او تکړه ښکاري. ته فکر کوې چې هغه ما ته راګوري؟ که زه هسې په تمه یم؟
– ته غلط فکر کوې، زما خبره واوره ...

سوسن کالوین ترې مخ واړوه، سترګو کې يې اوښکې ډنډ وې:

– زه ولې داسې کوم؟ ته په دې خبرو څه پوهیږې؟ ته خو ماشین یې ، زه درته یو په زړه پورې مورد یم، د کتابونو په شان درته زه هم هېڅ اهمیت نه لرم.

ربوټ سر د هو په مانا وخوځوه:

– ته زما خبره واوره... که ته غواړې زه درسره مرسته کولای شم.
– څه مرسته ؟ نصحیت راته کوې؟
– نه، هغه خبره نه ده، زه پوهیږم چې نور خلک څه فکر کوم، مثلاً میلټن آش

څو ګړۍ چوپتیا خپره وه، بیا کالوین وویل:

– زه يې څه کوم چې هغه هر فکر کوي، بس چپ شه.
– زه فکر کوم ته غواړې پوهه شې چې هغه څه فکر کوې.

کالوین سر ځوړند کړ، ساګانې يې تیزې شوې، بیا یې وویل:

– ته هسې لګیا یې.
– ولې؟ زه درسره مرسته کوم، میلټن آش ستا په اړه داسې فکر کوي چې...

هغه غلی شو، اروا پوهې سر راپورته کړ:

– ښه نو؟

روبوټ غلي وویل:

– هغه په تا مین دی.

ډاکټره کالوین یوه دقیقه غلې وه، بیا یې وویل:

– ته تیروتی یې، سم تیروتی یې، هغه ولې په ما مین شي؟
– خو دا خبره رښتیا ده، هغه دا فکر نشي پټولای، مانه خو یې بیخي نشي پټولای.
– خو زه.. خو... داسې..

ژبه یې ونښته او غلې شوه.

– هغه یوازې د انسانو ظاهر ته نه ګوري، پوهه یې هم ګوري، میلتن آش چاسره یوازې د سترګو او وروځو لپاره واده نه کوي.

د سوسن کالوین، سترګې رپېدې، په لړځېدلي غږ یې وویل:

– خو هغه هېڅکله داسې څه نه دي کړي.
– تا ورته د څه کولو وخت ورکړی؟
– څنګه مې ورکړی وی، ما د سره داسې فکر هم نه وکړی.

– سهي خبره ده.

اروا پوهه په فکر کې ډوبه شوه، بيا يې ناڅاپه سر راپورته کړ:

– شپږ مياشتې مخکې ورسره همدلته په فابريکې کې يوې نجلۍ وليدل، ښايسته او لوړه نجلۍ وه؛ خو په الف او ب نه پوهېده، ميلټېن غوښتل هغه ته د روبوټونو جوړول ور زده کړي، ښه هغه نجلۍ څوک وه؟

هربي زر ځواب ورکړ:

– ښه زه پوه شوم چې څوک ښيې، هغه د ميلټېن د ترور (خاله) لور ده او د مينې هېڅ خبره يې ورسره نشته.

سوسن کالوين د نجلۍ توب له جذبې سره له ځايه راپورته شوه او ودرېده:

– عجيبه نه ده؟ ما کله کله داسې فکر کاوه، خو سمه مې نه شوه ګڼلای.

هربي خواته يې ورمنډه کړه، د هغه يخ او درانه لاسونه يې په لاسونو کې ونيول:

– ډيره مننه هربي، خير دی په دې اړه چا سره خبرې مه کوه، دا به زما او ستا راز وي، بيا هم مننه هربي.

د هربي اوسپنيزې ګوتې يې په خپل لاس کې زور کړې او روانه شوه.

هربي بيا کتابونه راواخيستل، هيڅ دده فکر نشو لوستی او نه يې فکر کولای شو چې د هربي په سر کې څه فکر ګرځي.

میلتهن آش پیټر باګرت ته وکتل او ویې ویل:

- یوه جمعه وشوه، چې سترګه مې نه ده پټه کړې، څو پورې به همداسې لګیا یم؟ فکر کوم تا وویل چې (د) پوزیټروني محفظې بمبار کول یې ښه لاره ده.

باګرت خوله وازې وکړ، بیا یې وویل:

- همداسې ده، خو زه لا پر لیکه نه یم.
- ریاضي پوه چې داسې خبره کوي نو زه یې په مطلب پوهیږم، ختمېدو ته یې څومره وخت پاتې؟
- اړه لري.
- په څه پورې اړه لري؟
- لاتینګ پورې اړه لري، زموږ زوړ ملګری زموږ همفکره نه دی، له بده مرغه ستونزه یې دا ده چې لا هم په پخوانۍ زمانې کې اوسیږي، زیاتره له شاګردانو کار اخلي، دې کار لپاره قوي وسایل پکار دي، هغه بخل کوي.
- ښه ولې په دې برخه کې له هربي مرسته نه غواړو چې کارونه منظم کړي؟

باګرت خپلې وروځې راټولې کړې:

- روبوټ ته وو ایو چې دا کار راته وکړي؟

- هو ! هغه زړې نجلۍ درته ونه ويل؟
- کالوین یادوې؟
- هو سوزي یادوم، هغه پوهیږي چې روبوټ جادوګر ریاضي پوه دی، تر ټولو سخت انتی ګرالونه بې له لیکلو او ځنډه په خپل ذهن کې حل کوي او تر ټولو ستونزمنې معادلې هم د سترګو په رپ کې حل کوي.

ریاضي پوه ورته ځیر شو، ویې ویل:

- رښتیا وایې؟
- هو ! خو ستونزه دا ده چې ریاضي یې نه خوښیږي، ایله د مینې کیسې لولي.
- ډاکټر کالوین په دې اړه ماته یوه خبره هم نه ده کړې.
- ښه نو ... کالوین پرې تر اوسه خپله بررسي او مطالعه نه ده ختمه کړې. ته پوهیږې، چې څومره رازداره ده، چې کار یې خلاص شوی نه وي تر هغه یې نه ښکاره کوي.
- ډاکټر کالوین درته خپله وویل؟
- هممم دا یې راته په لومړیو کې وویل وو اوس پکې بدلونونه راغلي دي.
- ښه نو ، په دې ښځې کې ګني بدلون نه دی راغلی؟
- د سرخې کارولو بدلون یې یادوې؟

– نه زه يې د سينګار د بدلون خبره نه کوم. د خبرو انداز يې درته ښيیم، داسې ښکاري لکه څه ته چې خوشاله وي.

– همم... کيدای شي مئينه شوې به وي.

آش سترګې پټې کړې، ويې ويل:

باګي ته چټيات وايې، ته ورشه له هربي سره خبرې وکړه او زه به دلته ويده شم.

– ماته دې روبوټ د کار کولو چل نه راښيي او نه يې کولای شي.

په څواب کې يې يوازې خرهار واورېد.

پیټر باګرټ لاسونه په جیبونو دننه کړي وو، په ارامه او سنجیده لهجه یې وویل، هربي ورته غوږ و:

- زه خبر یم چې ته په دې شیانو پوهیږې، اوس درنه زه جدي پوښتنه کوم. د نصب په کرښې کې څه ستونزه راغلې ده، خو ډاکټر لانینګ یې نه مني، نه مو پرېږدي چې جوړ یې کړو، روبوټ هیڅ ځواب ورنکړ، باګرټ وویل:
- ښه نو؟

هربي نقشو او محاسبو ته وکتل:

- زه پکې څه ستونزه نه وینم.
- فکر نه کوم، که تر دې مخکې لاړ شو.
- زه په دې کې لاسوهنه نشم کولای، ته په ریاضي تر ما ښه پوهیږې او .... ښه نو .. نه مې خوښیږي چې په دې کې کار ولرم.

د باګرټ پر شونډو له رضایت ډکه موسکا خپره شوه:

- ښه نو ورک یې که ، زه په ستونزې پوه شوم.

پانې یې راټولې کړې، غوښتل یې چې بیرون راووځي، بله ښه لاره یې ذهن ته راغله:

– په هر صورت...

روبوټ په تمه و، داسې ښکارېدل چې باګرت له کومې ستونزې سره مخ شوی دی.

– یو شی شته چې کیدای شي ته یې وکړای شې...

بیا غلی شو...

هربي په قلاره خبرې پېل کړې:

– ستا فکر مغشوش شوی دی، د ډاکټر لانینګ په اړه فکر کوې، منکرېدل ګټه نه لري، ځکه زه پوه شوم چې ته مانه څه پوښتې.

ریاضي پوه وویل:

– لانینګ ۷۰ کلن دی.
– پوهېږم.
– دیرش کاله کیږي چې ددې فابریکې مشر دی.

هربي سر د تائید په نښې وخوځاوه.

باګرت په مهربانۍ وویل:

– ښه نو... ته د استعفا، تقاعد او ارام په اړه... څه پوهیږې؟

هربي لنډ ځواب ورکړ:

– ښه سهي.
– ښه نو ... ته پوهیږې ؟
– هو !
– نو کولای شې ماته وواېې؟
– هو ! هغه همد اوس استعفا ورکړې ده.
– څه ؟ ته بیا وو ایه !
– استعفا یې ورکړې، خو تر اوسه نه ده منل شوې، ځکه په تمه دي چې زما ستونزه حل شي، بیا به خپل ځای بل ځای ناستي ته پرېږدي.
– ښه پر ځای به یې څوک راځي؟

دې خبرې سره هاربي ته نږدې شوی و او د روبوټ برقي سترګو ته یې کتل، دا خبره یې غلې غوندې واورېده:

– ته راتلونکی مشر یې.

باګرت د ارام ساه واخیسته او له موسکا په ډکه خوله یې وویل:

– له ډیره وخته په تمه یم، مننه هربي.

پیټر باګرت تر پنځو بجو د خپل میز شاته ناست و او د کتابونو او اسنادو په ډیري کې بوخت و، نهه بجې بیا د خپل کار دفتر ته لاړ او د ریاضي په محاسبو بوخت شو. د اسنادو او کاغذونو ډیری یې د میز پر سر جوړ و، نږدې ماسپښین و چې سترګې یې پر وروستي کاغذ ونښتې، سترګې یې وموښلی، خوله وازی یې وکړ، اوږې یې پورته کړې:

– رنګ یې ورک شه، لا پسې سختیږي.

ناڅاپه دروازه ببرته شوه، ډاکټر لانینګ راننوت، پوښتنه یې وکړه:

– څه شی پیدا شو؟
– نه!
– کالوین درسره د روبوټ په اړه خبرې کړي؟ هغه په ریاضۍ کې نابغه دی.
– اورېدلي مې دي، هربې مې امتحان کړ، د ریاضي محاسبې په سختۍ ترسره کوي.
– خو کالوین یې درسره نه مني.
– هغه لیونۍ ده.

د مشر (مدیر) سترګې له ډېرې غوسې وړې شوې:

– زه پوهیږم، دا سې نه ده.
– ته ! ته د څه شي خبره کوې؟
– زه له سهاره تر اوسه هربي ازمویم، هغه ستونزې دومره زر حل کوي، چې فکر نه کوم پرې پوه شې.
– رښتیا ؟
– ته شکمن یې !

لانینګ له جېبه د لیک پاکټ روایست، خلاص یې کړ،لیک یې پرانست:

– دا زما لاسلیک نه دی، سمه ده؟

باګرت په کاغذ غټ حروف ولوستل:

– دا هربي لیکلي؟
– سمه ده، که ښه پام ورته وکړې، پوه به شې چې هغه زما له معادلاتو ګټه اخیستې او ښه پرمختګ یې هم پکې کړی.
– ښه نو پربږده، چې هماغه ماشین درته ټوله ستونزه حل کړي، په دې خبرو دې ماته مزاحمت مه کوه.
– همدا اصلي خبره ده، هربي یوازې نشي کولای چې ستونزې حل کړي، که هغه یې نشي کولای موږ یې هم نشو کولای، ځکه دا ستونزه زموږ له وسه پوره نه ده، زه

خو وایم چې ټولې پوښتنې باید ملي علمي پلاوي ته ولیږو.

باګرت له ځایه په داسې ډول پورته شو، چې څوکۍ یې شاته ولوېده، له غوسې سور شین کېده، ویې ویل:

– دا کار ونه کړې.

لانینګ هم په خپل وار په هماغه اروایي حالت وویل:

– ته ما ته ستونزې جوړوې، چې کوم کار ونه باید ونه کړم؟

باګرت ځواب ورکړ:

– بالکل، ما په دې مسلې ډېر کار کړی او پایلې ته نږدې یم، ته غواړې اوس یې له ما واخلې، زه پوهېږم چې ته څه کوې، ته غواړې د روبوټ د ستونزې د حل ټول امتیاز یوازې خپل ځان ته واخلې او زه دې په هېڅ صورت نه پرېږدم. پوه شوې؟

– باګرت،ته کم عقل یې، زه دې پوه یوه ثانیه کې له دې ځایه ویستلای شم.

– ګوره لانینګ! داسې فکر مه کوه، چې د فکر لوستونکي روبوټ په شتون کې به ته کومه خبره پټه کړې، زه دې په استعفا خبر یم.

د لانینګ لاسونه ورپېدل، لومړی یې له سګرټه ایره او وروسته یې ټول سګرټ له لاسه ولوېد.

– څه... څه دې وویل؟

باګرت له موسکا په ډکې خولې وویل:

– زه نوی مشر یم او ستا ځای به تر تا ښه اداره کوم.

لانینګ خپله مرۍ پاکه کړه او چغه یې کړه:

– ته رخصت یې، دلته هېڅ وظیفه نه لرې، تللی شې، پوه شوې؟

د باګرت خندا لوړه شوه، ویې ویل:

– ستا فرمانونه نور د منلو نه دي، زه پوهېږم چې استعفا دې کړې، هربي راته وویل او هغه په تا پوه شوی و.

لانینګ غوښتل ارام شي او په ارام خبرې وکړي، رنګ یې له سور څخه په سپینېدو و، په ارامه سینه یې وویل:

– زه له هربي سره خبرې کوم، هغه داسې نشي ویلای، باګرت تا خطرناکه لوبه شروع کړې، زه ستا خبرې هسې اوازې ګڼم، ته راځه...

باګرت خپلې اوږې پورته کړې:

– چرته؟ هربې ګورې، ځه چې ځو ...

ماسپښين مهال آش له خپلې نقشې سترګې راپورته کړې، ويې ويل:

– ته پوهه شوې؟ دا نقشه د يوه کور ده.

سوسن کالوين ورته په يوه ځانګړي اندازه وليدل، ويې ويل:

– اهمم، ډير ښکلی، ما تل داسې فکر کوه، چې خوښيږي مې...

خبره يې وژوله.

آش خپل قلم کېښود او په ډېره مينه يې زياته کړه:

– ما دوه اونۍ رخصت غوښتی، په تمه يم چې راسره ويې ومنې، خو ددې هربې موضوع ټول کارونه بند کړي، يوه بله موضوع هم شته، خو هغه راز دی.
– ښه نو ... ماته يې مه وايه.
– اوه ! ما بايد مخکې درته ويلی وی. زه بايد دا راز له يوه چا سره شريک کړم، دلته ته تر ټولو ښه او د باور وړ يې، يوازې تاته يې ويلای شم.

د سوسن د زړه درزا زياته شوه؛ خو څه يې ونه ويل.

آش خپله څوکۍ لږه رامخکې کړه، سر يې ټيټ کړ او په ټيټ غږ يې ورته په غوږ کې خبرې پیل کړې:

– اصلي خبره دا ده، چې کور به یوازې زما نه وي، ځکه زه غواړم واده وکړم!

هغه له څوکۍ جګه شوه...

– ولې څه وشو؟ څه ستونزه ده؟
– هېڅ! تا ویل واده کوم؟ یانې دا چې...
– هو نو! همدا يې وخت دی، که څنګه؟ تیر اوړي کې چې دلته یوه نجلۍ راغلې وه، په یاد دې ده؟ غواړم له هغې سره واده وکړم... خو ستا حالت لکه چې ښه نه دی؟ ته...

سوسن کالوین په کراره څنګ ته شوه:

– هېڅ... سر مې خوږېږي! هغوی په دې ورځو کې زما په اړه ډیر فکر کوي، زه غواړم... ښه مبارک دې شه، ډیره خوشاله شوم...

رنګ يې د واورې په شان سپين شوی و، ویې ویل:

– وبښئ....
– هیله کوم...

په غیر ارادي توګه له دروازې راووته، هېڅ پوه نه شوه چې په زینو څنګه راښکته شوه، لکه خوب یې چې لیده، ساه یې لنډېده، د دروازې چوکاټ ته تکیه شوه او د هربي اوسپنیز بدن ته ځیر شوه. د هاربي مخ ورته رانږدې کېده، یوه وحشتناکه څېره ترې جوړه شوه، هربي ورسره خبرې کولې او دا پرې نه پوهېده، هربي یې د اوبو ګیلاس په شونډو کېښود، څو ګوټه اوبه یې چې ترې شوې، په سد شوه، هربي لا په وارخطایۍ خبرې کولې، د هربي په خبرو لږه لږه پوهېدله.

– دا هسې خوب دی، مه یې منه، ته به زر ښه شې او اصلي نړۍ ته به وګرځې... بیا به په ځان پورې خاندې. تاته وایم، هغه تاسره مینه لري !دا هسې خیال دی، واقعت نه لري.

سوسن کالوین یې د سر په خوځولو خبره تاید کړه:

– هو !هو !

د هربي لاسونه یې په خپلو لاسونو کې موښل:

– دا دروغ دي کنه؟ دروغ دي کنه؟

پوه نه شوه، چې څنګه خپلې نړۍ ته بېرته وګرځېده، خو داسې ښکارېدل لکه له یوې تیاره نړۍ چې بیرته یوې رڼې

نړۍ ته راګرځېدلې وي. زر يې خپل لاسونه د روبوټ له اوسپنيزو لاسونو راخلاص کړل، ويې ويل:

– ته څه کوې هن؟

بيا يې په لوړ غږ چغې کړې:

– ته څه کوې هن؟ ووايه څه کوې؟

هربي لږ شاته لاړ:

– زه غواړم مرسته درسره وکړم.

اروا پوهه ورته ځير شوه:

– مرسته؟ که دا چې زه خوب وينم؟ ته غواړې چې زه د هېرولو او عصبي اختلال په ناروغۍ اخته شم؟

هغه غوسه شو:

– دا خوب نه دی ! کاشکې خوب وای ! صبر وکه ! ولې.... ولې؟

روبوټ په ويريدلي حالت وويل:

– زه مجبور وم !

– او ما دې هم خبره ومنله ! هېڅ مې باور نه راځي...

له کوټې څخه د باندې يې لوړ غږ واورېد، خبرې يې پرې شوې. دروازه بېرته شوه، باګرت او لانينګ راننوتل او بې له دې چې کالوين ته پام وکړي، د روبوټ خواته روان شول، لانينګ غوسه او نارامه و، د باګرت په شونډو موسکا خپره وه، لومړی مشر (مدير) خبرې پېل کړې:

– هربي! زما خبرو ته ښه غوږ کېده!

روبوټ سر ټيټ کړ او د مدير خولې ته يې نږدې کړ:

– ښه ډاکټر لانينګ.
– زما په اړه دې له ډاکټر باګرت سره خبرې کړي؟
– نه! ښاغليه!

باګرت ورمخکې شو، ويې ويل:

– پرون دې ما ته څه وويل؟ ته يې اوس ووايه!
– ما وويل چې...

هربي غلی شو، باګرت چيغې کړې:

– تا راته ونه ويل چې ده استعفا کړې؟ ته راوګوره!

باګرت لاس پورته کړ، د ليونو په څېر د روبوټ پر لورې روان شو، لانينګ ورمخکې شو، هغه يې ونيوه:

– ته اوس په هغه دروغ وايې؟
– لانینګ ! تا واورېدل، هغه غوښتل (هو) ووایي خو غلی شو ، زما له مخې هاخوا شوه، زه غواړم حقیقت واورم ، پوه شوې !
– زه به ترې پوښتنه وکړم.

لانینګ روبوټ ته مخ کړ:

– ښه نو ... هربي، ارام اوسه،آیا ما استعفا کړې؟

هربي یوازې ورکتل، لانینګ بیا تکرار کړه:

– ما استعفا کړې؟

روبوټ په قلاره سر د (نه)په اشارې وخوځاوه، نور بې څه ونه ویل، غلی ولاړ و، دواړو سړیو یو بل ته په غوسه وکتل او نا څاپه باګرت وویل:

– دا څه کم عقلتوب دی، دا روبوټ لیونی شوی دی؟ دا اوسپنیز او بې عاطفې موجود خبرې کولای شي؟

روبوټ ځواب ورکړ:

– هو ! زه خبرې کولای شم.

– نو زما پوښتنه ځواب کړه، تا ماته ونه ویل چې لانینګ استعفا کړې ده؟ نه یې ده کړې استعفا ؟

بیا یې هم ځواب وانه ورېد ، هر خوا چوپتیا خپره وه، تر دې چې له لېرې د سوسن کالوین خندا واورېدل شوه او سکوت مات شو. دواړه ریاضي پوهان حیران شول او په وارخطایۍ یې وویل:

– ته دلته څه کوې؟ ولې خاندې؟

کالوین په غیر طبیعي غږ وویل:

– هیڅ شي پورې نه خاندم... خندا په دې راځي چې زه یوازې نه یم، دی روبوټ موږ درې واړه متخصصین په دام کې ښکېل کړي یو:

لانینګ وپوښتل:

– د څه شي دام ؟ هربي کوم عیب پیدا کړی؟
– نه

په قلاره هغوی ته نږدې شوه:

– نه هغه کومه ستونزه نه لري، ستونزه په موږ کې ده.

ناڅاپه یې روبوټ ته مخه کړه او په چیغو یې وویل:

– ځه ورک شه دې ځای نه ! چې بيا دې دا مردار مخ ونه ګورم.

هربي د سالون بل سر ته روان شو، لانينګ په آمرانه لهجه وويل:

– ډاکټر کالوين څه خبره ده؟

ډاکټر کالوين مخ ور واړوه، په پيغور او کنايه يې ورته وويل:

– فکر کوم تاسو به د روبوټ جوړوني له لومړي قانونه خبر ياست؟

دواړو سرونه د (هو) په نښه وخوځول او باګرت وويل:

– روبوټ هېڅکله انسان ته زيان نه رسوي او د هر هغه کار مخنيوی کوي چې انسان ته ضرر پېښوي.

کالوين وويل:

– سمه ده؛ خو څه رقم زيان؟

– هر ډول زيان... ولې؟

– هو هر ډول... خو احساساتو ته زيان رسول څنګه ؟ د انسان د ارمانونو ماتول څنګه ؟ دا ټول هم زيان دی؟

لانینګ وویل:

– روبوټ په دې خبرو څه پوهیږي...

– دا روبوټ فکرونه لولي، بیا هم فکر کوې، چې د احساساتو په اړه په هېڅ هم نه پوهیږي؟ که څوک ترې پوښتنه وکړي او دا هغسې ځواب ورنکړي چې پوښتونکی یې غواړي آیا زموږ نورو ځوابونو ته زیان نه رسوي؟ هربي په دې ټولو نه پوهیږي؟

باګرت غلي وویل:

– اوووف خدایه !

اروا پوهې په مانا داره نظر ور وکتل:

– زه فکر کوم کله چې تا له هربي وپوښتل، چې لانینګ استعفا ورکړې، نو همدا ځواب دې غوښته چې (هو) استعفا یې ورکړې او هغه هم درته همدا وویل.

کوټه کې چوپتیا خپره وه، کوز سر کې روبوټ ناست و، خپل سر یې په لاس تکیه کړی و.

سوسن کالوین سترګې د سالون په فرش ښخې کړې وې، ویې ویل:

– هغه په دې ټولو پوهيږي... هغه ... هغه شيطان په هر څه پوهيږي، حتی په هغې تيروتنې هم پوهيږي چې د نصب پر وخت له موږ شوې ده.

لانينګ سر راپورته کړ:

– ډاکټر کالوين ته اشتباه کوې او هغه نه پوهيږي چې څه تيروتنه شوې ده، ما ترې پوښتنه کړې.

کالوين چغه کړه:

– ستا مطلب څه دی؟ تا نه غوښتل چې هغه درته کومه حل لاره وښايي. تا چې کوم کار نه شو کولای که ماشين کړی واې، ستا احساسات نه ټپي کېدل؟

له باګرت يې وپوښتل:

باګرت وټوخل، رنګ يې سور شو:

– هغه ماته وويل چې په رياضياتو لږ پوهيږي.

لانينګ غلي وخندل، اروا پوهه هم مسکه شوه، ويې ويل:

– زه له هغه پوښتنه کوم، هغه لاره چې ماته يې ښيي زما احساسات به نه ټپي کوي.

هغه په لوړ غږ او آمرانه لهجه وویل:

– دلته راشه !

هربي له خپل ځایه راپورته شو ، کالوین غلي وویل:

– فکر کوم، ته پوهیږې چې د نصب په وخت کې کوم شی پاتې شوی، یا کوم څه در زیات شوي دي.

هربي په خپ غږ وویل:

– هو

باګرت په غوسه وویل:

– صبر وکه ! دا دروغ دي، ته غواړې همدا ځواب واورې.

کالوین ځواب ورکړ:

– لیونی کیږه مه ! زه ډاډه یم چې هغه تاسو دواړو هومره پوهیږي، ځکه هغه افکار لولي.

ریاضي پوه غلی شو او کالوین ادامه ورکړه:

– ښه ډیر ښه ... ښه هربي وایه نو ... چې وایې ورو ، ښاغلیو تاسو یو قلم او کاغذ راوړئ.

هربي چپ پاتې، شو اروا پوهې وویل:

– هربي ولې ځواب نه راکوې؟

روبوټ وویل:

– زه نشم کولای، ډاکټر کالوین ته پوهیږې زه نشم کولای، باګرت او ډاکټر لانینګ نه غواړي چې زه څه ووایم.
– هغوی حل لاره غواړي، ددې معما ځواب.
– خو له ما یې نه غواړي.

لاننیګ وویل:

– هربي، کم عقل کیږه مه ! موږ غواړو له تا یې واور.

باګرت یې هم د سر په خوځولو خبره تاید کړه.

د هربي غږ په وحشتناکه توګه لوړ شو:

– دا خبرې هېڅ تاثیر نه کوي، تاسو په دې نه پوهیږئ چې زه فکرونه لوستلای شم، تاسو نه غواړئ چې زه یې ووایم، ځکه زه ماشین یم، زما ماغزه پوزیتروني دي او انسان جوړ کړي دي، بې له دې چې ستاسو احساساتو ته زیان رسیږي، نشئ کولای چې له ما حل لاره وپوښتئ، دا

ستاسو په ذهن کې پخه شوې او پاکيږي هم نه، زه هم نشم کولای چې تاسو ته حل لاره وښييم.

ډاکټر لانينګ وويل:

– موږ ځو، ډاکټر کالوين ته يې وواېه.

هربي چغې کړې:

– هېڅ فرق نه کوي، ځکه تاسو به په هر حال پوهېږئ چې ځواب ما ويلې دی.

ډاکټر کالوين وويل:

– هربي ستا پام دی، چې باګرت او ډاکټر لانينګ په هر حال غواړي پوه شي، ته پوهېږې او که حل لاره ونه ښايې د دوی احساسات به ټپي شي، همداسې نه ده؟
– هو ! هو !

او که يې ووايې هم د دوی احساسات به ټپي شي.

– هو ! هو !

هربي شاته روان و، کالوين ورمخکې کېده او دواړو رياضي پوهانو حيران ورکتل.

– ته نشې ویلې، ځکه ستا ویل دوی ته زیان رسوي، نو باید ویې نه وایې. ته یې باید ووایې، که ویې نه وایې ددوی احساساتو ته زیان اوړي، ته یې باید ووایې او ته ...

کالوین څو ځله دا خبرې تکرار کړې، تر دې چې هربي په ګونډو شو او چغې یې کړې:

– بس دی! ستا فکر له درد او کرکې ډک دی، زما پکې هېڅ موخه نه وه، ما غوښتل تاسره مرسته وکړم، ما درته هغه څه وویل چې تا اورېدل غوښتل، زه مجبور وم، بله لار مې نه لرله!

اروا پوهې یې خبرو ته پام ونه کړ:

– ته باید دوی ته ووایې، که یې ونه وایې زیان ور رسیږي؛ نو ته باید دوی ته ونه وایې، که دې ورته وویل زیان ور رسیږي... نو ....

هربي چیغې کړې!

چغې یې ورو ټیټېدې، غږ یې چې بند شو، پر یوې بې احساسه او سپنې بدل شو، د باګرات رنګ والوت، ویې ویل:

– هغه مړ شوی دی!

کالوین په لوړ غږ وخندل، ویې ویل:

– نه ! مړ شوی نه دی، لیونی شوی دی، ما له دوو متضادو او نه حلېدونکو قضیو سره مخ کړ، هغه به هېڅکله خبرې ونه کړي.

لانینګ د هغه توکي په خواکې کېناست چې یو وخت یې هربي نوماوه، د هغه په اوسپنیز مخ او ځان یې ګوتې راکش کړې، ویې ویل:

– تا دا کار له قصده وکړ.

کالوین په ترخه لهجه وویل:

– هغه سره همداسې پکار و، اوس ورسره ته هېڅ مرسته نشې کولای.

لاننیګ باګرت له لاسه ونیوه، ویې ویل:

– راځه پیټر، اوس هېڅ نه کیږي، داسې روبوټ اوس هېڅ ارزښت نه لري.

د زوړ سړي سترګې سترې شوې وې، بیا یې تکرار کړه:

– راځه پیټر !

دواړه پوهان له دې ځایه ووتل، کالوین ځان راجوړ کړ، ذهن یې ارام کړ، د هربې اسکلیټ ته یې وکتل، ډیر وخت ورته ځیر وه، د بریا نښې یې له څېرې ورکې شوې، د عجز او ستړیا نښې پکې رابنکاره شوې، د ټولو زرینو خوبونو او افکارو ځای یې ونیوه، یوازې یوه جمله یې په ژبه جاري شوه

دروغجنه !

(پای)